

Ett försvinnande i Skärberget för 100 år sedan

Mystisk händelse i Särnabygden

Det hade åter blivit vår och sommar, och tiden var inne att flytta till fäbodarna, som ligga spridda här och där över hela Särna socken på längre eller kortare avstånd från byarna. "Buförsdagen" (avflyttningsdagen) var kommen, och en 9-årig flicka skulle i sällskap med sin farmor begiva sig iväg till den cirka två och en halv mil från Hedens by belägna Storbäcksvallen. Komna så nära vallen som en halv mil stannade de en stund för att låta kreaturen beta. Under tiden satte sig flickan och hennes farmor för att vila, och som den gamla kände sig trött efter färden somnade hon snart med huvudet i flickans knä. När hon åter vaknade var flickan försvunnen och kunde trots ivrigt sökande icke återfinnas. Hon var och förblev borta för alltid till stor sorg och saknad för hennes anhöriga. Ibland trodde de, att hon drunknat i den ej långt från platsen förbiflytande Fuluälven, där de hittat hennes ena sko och en medhavd mjölkstäva, men för det mesta lutade de dock åt den misstanken att hon blivit bergtagen av trollen i det närbelägna Skärberget. Hennes anhöriga fraktade med goda vänners hjälp en kyrkklocka nedifrån Särna och upp till det ställe, där de trodde hon blivit trollens byte för att med klockans heliga toner bryta trollens makt och på så sätt återskänka flickan friheten. Men flickan förblev borta – var visste ingen.

Som denna händelse är sann kan omnämnas, att den försvunna flickans namn var Gårds Kerstin Andersdotter, och att hon var född omkring år 1806 i en syskonskara av sju barn. En broder, Emret Andersson och en syster, Karin, blevo gifta i sin födelseby Heden, där deras efterkommande i 3:e och 4:e led ännu finnas kvar. En annan syster, Sigrid, blev gift till byn Drevdagen i Idre socken, där nästan hela byn härstammar från hennes efterkommande. Två av den sistnämndas barn, en son och en dotter, blevo gifta i Heden där släkten kvarlever i 5:e led, och en annan dotter blev gift till Nordomsjön i Särna, där släkten kvarlever i 4:e led. En tredje syster till den försvunna flickan, Ingeborg, blev gift till Gördalen i Särna, men av hennes efterkommande finns ingen kvar i den nämnda byn, utan dessa ha flyttat till andra platser både inom och utom socknen. Släkten är dock representerad i Gördalen genom Sigrids efterkommande, som inflyttat från Drevdagen och nu finnas där i 4:e och 5:e led. Två av den "bergtagas" bröder flyttade till Hälsingland, där den ene, Anders, blev soldat vid Jämtlands fältjägareregemente och antog som sådan namnet Nordström. Han gifte sig och fick flera barn, men hur släkten vidare utvecklats där är ej bekant. Den andra ditflyttade brodern, Jon, blev småbrukare. Även han gifte sig men blev barnlös.

Men för att återgå till historien om den försvunna flickan så följer här nedan en relation av en allmänt trodd förklaring till den lillas försvinnande, som var i svang på den tiden händelsen ägde rum.

Som det då var smått om livsförnödenheter, så plockade en del personer på försommaren en sorts växt, som kallades skäfte och, som användes att göra disktvagar utav. Sådant skäfte klövjades på hästryggen till en plats, som heter Åmot och ligger i Hedemarken, Norge, där det bortbyttes mot mjöl m.m. Den försvunna flickans fader hade en gång varit till Åmot i sådan bytesaffär och på återfärden blev hans häst sjuk, som han själv trodde "maktstulen" eller "förgjord" av onda andemakter. Om hästen verkligen var sjuk eller blott undernärdd av dålig vinterföda är ej gott att säga, men flickans fader avgav ett löfte, att om hästen åter bleve frisk skulle han till de nyssnämnda makterna bortskänka den första varelse, som han mötte när han kom hem. Hästen blev frisk och resan fortsattes. Nu hade mannen en hund som alltid brukade vara först att välkomna honom när han kom hem, men denna gång kom den lilla, sedermera

försvunna flickan fadern till mötes. Så trodde man då, att de onda andemakterna tagit ut sin rätt, efter som de fått löfte om att det första som mannen mötte, när han kom hem till sin gård.

Som det är cirka 114 år sedan denna mystiska händelse inträffade och snart skulle falla i glömska, kan det ha sitt intresse, att den blir bevarad till eftervärlden. Upptecknaren av denna berättelse har såsom nära släkt till den försvunna flickan, hon var nämligen faster till min far, därför velat rädda historien från glömskan, allrahelst det är en sann händelse, som verkligen inträffat, och ingen saga.

B. J. J.

Mora Tidning 1929-01-27